

PERSONALITĂȚI ALE MARII UNIRI. CANONICUL VICTOR MACAVEIU (1877-1964), UN CLERIC GRECO-CATOLIC MAI PUȚIN CUNOSCUT

Răzvan Mihai NEAGU*

Personalities of the Great Union: Canon Victor Macaveiu (1877–1964), a Less-Known Greek-Catholic Cleric

Abstract. *Victor Macaveiu had a very good intellectual training, graduating from secondary education in Blaj (1895). Later, Macaveiu chose to study theology at the Theological Seminary in Blaj. Between 1900 and 1904, he deepened his theological knowledge at the University of Vienna. During this period, he also studied at the Augustineum Institute (1900–1902), which was very famous for its excellent training of Catholic priests. Returning to Transylvania, Macaveiu was appointed teacher at the Theological Seminary in Blaj. He also was active in the Romanian national movement within Transylvania, and he participated in the union of 1918. In the interwar period, Macaveiu was a senator in the Romanian Parliament. His political career reached its peak in 1932-1933, when he was made vice-president of the Romanian Senate. In the Communist era, Victor Macaveiu became a victim of the regime, and was political persecuted.*

Keywords: *Greek-Catholic Church, Blaj, professor, senator, communist regime.*

Cuvinte-cheie: *Biserica Greco-Catolică, Blaj, profesor, senator, regimul comunist.*

Istoria românilor din Transilvania nu poate fi înțeleasă fără a studia contribuția la păstrarea identității naționale a celor două biserici: cea greco-catolică și cea ortodoxă. De-a lungul timpului, cele două instituții ecleziastice s-au aflat în prima linie a luptelor naționale duse de românii transilvăneni cu autoritățile maghiare. Ambele biserici au dat personalități remarcabile, care și-au adus partea lor de contribuție la păstrarea identității românești. Multe dintre acestea sunt cunoscute. Tematica prezentului studiu este analiza vieții și activității unei personalități greco-catolice mai puțin cunoscute, canonicul Victor Macaveiu. Relevanța și importanța acestei personalități este dată de activitatea sa și de demnitățile ecleziastice și laice pe care le-a deținut.

Preliminarii. Începuturile vieții și formarea intelectuală

Profesorul, canonicul și vicarul Victor Macaveiu (1877-1964) s-a născut la 5 octombrie 1877, în localitatea Șercaia, din comitatul Făgăraș (azi în jud. Brașov), iar tatăl său, George Macaveiu, a fost funcționar¹. Tânărul Victor a studiat la școlile din Șercaia și Ohaba, iar ulterior în cadrul

* Colegiul Tehnic Turda, România; e-mail: neagumihai20@yahoo.com.

¹ Sigmirean 2007, p. 206-207, nr. 1358.

Gimnaziului Superior Greco-Catolic din Blaj, fiind coleg de clasă cu viitoare personalități, precum compozitorul și juristul Tiberiu Brediceanu și cu compozitorul Wilhelm Șorban. Macaveiu și-a finalizat studiile medii în anul 1895, când a susținut cu succes examenul de maturitate la Blaj². A decis să se pregătească pentru preoție la Seminarul Teologic din Blaj, unde a învățat între anii 1895 și 1899. În ultimul an de studii la seminar (1898-1899), Victor Macaveiu a fost președintele Societății de lectură „Inochentie Micu Clain” a studenților din Blaj³. La 13 ianuarie 1900, mitropolitul Victor Mihaly de Apșa l-a hirotonit preot⁴. Aplecarea spre studiu și dragostea pentru carte au determinat autoritățile bisericești centrale blăjene să-l trimită să-și aprofundeze cunoștințele teologice la Universitatea din Viena (1900-1904)⁵. Între 1900 și 1902, el a studiat la Institutul Augustineum, instituție renumită pentru buna pregătire a preoților, pe care o asigura și care a funcționat între 1816 și 1918⁶. Pregătirea intelectuală desăvârșită a acestui cleric a fost încununată de obținerea titlului de doctor în teologie la Viena în anul 1907⁷.

Activitatea în perioada antebelică

Victor Macaveiu și-a dedicat întreaga viață învățământului teologic blăjean, pe care l-a slujit cu un mare devotament, începând din 1904, când a fost numit profesor de Teologie Morală și Pastorală la Seminarul din Blaj, ulterior predând și Studiul biblic⁸. A activat și în alte școli din orașul de la confluența celor două Târnave, fiind catehet (profesor la religie) la Școala Civilă de fete⁹. El a avut mereu în vedere buna organizare a învățământului românesc și s-a manifestat ca atare. La 23 octombrie 1906 a participat la Adunarea Generală a Reuniunii Învățătorilor Arhidiecezani, alături de Izidor Marcu, Alexandru Nicolescu și Ștefan Roșianu¹⁰. Era absolut firesc ca Victor Macaveiu să protesteze contra legislației școlare a contelui Appony, care lovea puternic în școala românească din Transilvania, el numărându-se printre convocatorii adunării populare din 10 martie 1907 de la Blaj, care avea de dezbătut problema votului universal, chestiunea libertății presei și proiectul legii Apponyi¹¹.

² Brânzeu 1898, p. 133.

³ Glodariu 1998, p. 98.

⁴ Popa-Andrei 2013, p. 219.

⁵ Patyi 2000, p. 119, nr. 1103.

⁶ Szögi 2011, p. 106, 132; Szabó *et alii* 2014, p. 43.

⁷ *Unirea*, XVII, nr. 7, din 23 februarie, 1907, p. 79.

⁸ *Răvașul*, II, nr. 38, din 17 septembrie, 1904, p. 161; *Șematism* 1906, p. 24.

⁹ *Șematism* 1906, p. 27.

¹⁰ *Unirea*, XVI, nr. 45, din 3 noiembrie, 1906, p. 352.

¹¹ *Unirea*, XVII, nr. 9, din 6 martie, 1907, p. 91.

Distinsul dascăl a fost și o voce a mișcării naționale românești din Transilvania. Prin prisma poziției sale importante la nivelul Bisericii Greco-Catolice, Victor Macaveiu a fost membru al Congregației Generale a Comitatului Alba de Jos. Conform presei epocii, el a fost prezent la adunarea generală a respectivului for, din 20 aprilie 1914, desfășurată la Aiud, alături de alți membri români, precum Iuliu Maniu, Izidor Marcu, Ioan Micu Moldovan, Ștefan Roșianu¹² ș.a.

Șematismul din 1911 consemnează faptul că Victor Macaveiu era bibliotecarul Bibliotecii arhidiecezane¹³, iar între anii 1913 și 1919 a condus, în calitate de rector, Seminarul Văncean de Băieți din Blaj¹⁴.

Eruditul preot a fost membru al ASTRA, în cadrul despărțământului Blaj¹⁵. A desfășurat o foarte bogată activitate în cadrul acesteia, încă din perioada antebelică. Exemplificăm această aserțiune cu un eveniment din 7 mai 1911, când Victor Macaveiu a vorbit la Spini (azi Lunca Târnavei, com. Șona, jud. Alba), titlul comunicării sale fiind *Despre asociațiune, ținta și așezămintele ei*¹⁶. În cadrul serbărilor semicentenarului ASTRA din 15/28 august 1911, organizate la Blaj, în prezența marilor personalități ale culturii române, Victor Macaveiu a fost secretarul Comisiunii de primire și încartuire¹⁷. Cu această ocazie, el a fost numit membru pe viață al Societății pentru fond de teatru¹⁸. De altfel, pasiunea sa pentru teatru a fost vizibilă și în perioada interbelică, Victor Macaveiu participând în mai 1919 la Blaj, la spectacolul oferit de trupa de actori a Teatrului Național din București, condusă de Constantin Nottara, care a interpretat *Poemul Unirii*, de Zaharia Bârsan¹⁹.

În perioada antebelică, Victor Macaveiu și-a început activitatea ziaristică. A colaborat cu ziarul *Unirea*, iar în 1912 s-a numărat printre membrii fondatori ai ziarului *Cultura creștină*, în care publicau profesorii blăjeni și pe care, între 1936 și 1944, l-a condus în calitate de președinte al comitetului editorial.

Victor Macaveiu s-a implicat în viața politică încă din perioada antebelică, fiind membru al Partidului Național Român din Ungaria și Transilvania. S-a străduit să-i susțină pe candidații români, care luptau pentru un loc în Parlamentul de la Budapesta. Astfel, în cadrul campaniei electorale pentru alegerile din 1910, el l-a sprijinit pe Iuliu Maniu, care

¹² *Unirea*, XXIV, nr. 40, din 23 aprilie, 1914, p. 4.

¹³ *Șematism* 1911, p. 20.

¹⁴ Popa-Andrei 2013, p. 219.

¹⁵ *Transilvania*, nr. 4, jubiliar, iulie-august 1911, p. 505.

¹⁶ *Unirea*, XXI, nr. 36, din 13 mai, 1911, p. 333.

¹⁷ *Serbările* 1911, p. 13.

¹⁸ *Ibidem*, p. 105.

¹⁹ *Unirea*, XXIX, nr. 100, din 16 mai, 1919, p. 2.

candida în Cercul electoral parlamentar Vințu de Jos. Macaveiu l-a însoțit pe Maniu în turneul electoral din mai 1910²⁰. În cadrul aceleiași campanii, Macaveiu a fost prezent și la adunarea din Șinca Veche, comitatul Făgăraș, unde l-a susținut pe candidatul român, avocatul Ioan Șenchea din Făgăraș²¹. Alături de elita ecleziastică a Blajului (Izidor Marcu, Vasile Suci, Ioan Sâmpălean, Alexandru Nicolescu) și a Sibiului, dar și de intelectuali laici, Victor Macaveiu a participat la 29 mai 1912 la o adunarea populară a Partidului Național Român, care a avut loc la Alba Iulia, îndeplinind și funcția de verificator²².

Contribuția la Marea Unire

Distinsul dascăl blăjean s-a numărat printre participanții activi la evenimentele premergătoare ale Marii Uniri, contribuția sa fiind una deosebită. El a fost membru al Consiliului Național Român din Blaj (creat la 4 noiembrie 1918), fiind vicepreședinte al acestui for²³, care s-a transformat la 11 noiembrie 1918 în Consiliul Național Român din comitatul Alba de Jos. Victor Macaveiu a fost membru al Comitetului executiv al acestei instituții, din care mai făceau parte: Vasile Suci, Dănilă Sabo, Alexandru Nicolescu, Gavrilă Precup, Ambroziu Chețianu, Ioan Pop și Ștefan Roșianu²⁴. În cadrul adunării electorale a Cercului Electoral Aiud, desfășurată la Blaj, în 24 noiembrie 1918, Victor Macaveiu a fost ales delegat supleant al acestuia la Marea Adunare Națională din 1 decembrie 1918 de la Alba Iulia²⁵. De asemenea, în cadrul marelui moment, Macaveiu a reprezentat și Reuniunea de misiuni a preoților arhidiecezani²⁶. La 25 noiembrie 1918, Macaveiu a participat, tot la Blaj, la ședința corpului profesoral de la Seminarul Teologic, care l-a desemnat pe Ioan Sâmpălean ca delegat pentru marele eveniment de la Alba Iulia²⁷. Contribuția lui Victor Macaveiu la Marea Unire este sesizabilă și în ziarul *Unirea*, unde, pe parcursul lunii noiembrie 1918, a publicat un serial intitulat *Momente istorice - File de ziar*, în care a consemnat desfășurarea evenimentelor de dinaintea unirii²⁸. Astfel, profesorul Victor Macaveiu a avut marea șansă să participe la

²⁰ Tomole 2001, p. 39.

²¹ *Ibidem*, p. 66.

²² *Gazeta Transilvaniei*, LXXV, nr. 108, din 18/31 mai 1912, p. 1.

²³ Groza 2013, p. 47; Groza 2014, p. 128

²⁴ Popescu-Puțuri *et alii*, 1989, p. 254; Russu 2015, p. 61-62.

²⁵ Pascu *et alii* 1989, vol. VIII, p. 17-18; Știrban, Lascu 1980, p. 206.

²⁶ *Unirea*, XXVIII, nr. 15-16, din 1 decembrie, 1918, p. 4; Russu 2015, p. 134.

²⁷ Pascu *et alii* 1989, vol. X, p. 89.

²⁸ *Unirea*, XXVIII, nr. 1, din 12 noiembrie 1918, p. 3; *Unirea*, XXVIII, nr. 3, din 15 noiembrie 1918, p. 2; *Unirea*, XXVIII, nr. 9, din 23 noiembrie 1918, p. 1-2.

momentul proclamării unirii Transilvaniei cu România²⁹, iar la 1 decembrie 1918, el a ținut un discurs mulțimilor de români, adunate la Alba Iulia, vorbind de pe tribuna centrală *Despre unirea tuturor românilor*³⁰.

Activitatea în perioada interbelică

Într-o primă fază, după Marea Unire, Victor Macaveiu a revenit la catedră în cadrul școlilor de la Blaj, însă în perioada interbelică viața și activitatea sa au cunoscut noi dimensiuni. El a fost un colaborator apropiat al mitropolitului Vasile Suci. Ilustrul profesor l-a însoțit pe noul ierarh în iulie 1919, într-o călătorie la Viena, unde acesta trebuia să îndeplinească formalitățile canonice pentru intrarea în corpul episcopal catolic³¹.

Totodată, în granițele României Mari, Victor Macaveiu a găsit cadrul propice pentru o spectaculoasă ascensiune socială și profesională. În anul 1920 a fost numit canonic teolog în Capitlul Catedralei din Blaj, ajungând astfel să dețină o demnitate ecleziastică de o mare importanță în cadrul Bisericii Greco-Catolice. Șematismul din 1923 îl consemna în demnitatea de canonic scolastic, iar cele din 1929 și 1932 îi atestau poziția de canonic cantor³².

În 1921, Macaveiu devine membru al Tribunalului disciplinar³³. În același an, preocupat de situația elevilor din școlile blăjene, donează 50 lei la Fondul „Gavril Precup”, pentru masa studenților din Blaj³⁴.

Pe de altă parte, Victor Macaveiu s-a afirmat și pe scena politică a României Mari, ca membru al Partidului Național Român, iar din 1926 ca membru al Partidului Național Țărănesc. La alegerile din anul 1922, Macaveiu a fost ales senator din partea Partidului Național, candidând în circumscripția Aiud, din județul Alba³⁵, fiind parlamentar în legislatura 1922-1926, care a fost numită în istoriografie *decada brătienistă*. Alături de conducerea centrală a Bisericii Greco-Catolice, canonicul și senatorul Victor Macaveiu a luat parte la Blaj, între 19 și 20 iunie 1922, la o dezbatere în legătură cu statutul celor două biserici românești din Transilvania în noua constituție³⁶. În Parlament, s-a remarcat și ca un fervent apărător al școlilor

²⁹ *Gazeta Oficială*, publicată de Consiliul Dirigent la Transilvaniei, Banatului și părților românești din Ungaria, nr. 1, din 1/14 decembrie, 1918, p. 4.

³⁰ *Unirea*, XXVIII, nr. 18, din 4 decembrie 1918, p. 1; Russu 2015, p. 143; Netea 2018, p. 173.

³¹ *Unirea*, XXIX, nr. 141, din 9 iulie 1919, p. 4; Turcu 2017, p. 273.

³² *Șematism* 1923, p. 7; *Șematism* 1929, p. 5; *Șematism* 1932, p. 17.

³³ *Unirea*, XXXI, nr. 38, din 17 septembrie 1921, p. 4.

³⁴ *Unirea*, XXXI, nr. 40, din 1 octombrie 1921, p. 4.

³⁵ *Unirea*, XXXII, nr. 7, din 18 februarie 1922, p. 4; *Unirea*, XXXII, nr. 12, din 25 martie 1922, p. 3.

³⁶ Turcu 2017, p. 65.

confesionale greco-catolice, din acest punct de vedere având mare relevanță discursul său din 11 iunie 1924³⁷.

Ulterior, a participat la alegerile din 1927, candidând pentru un post de senator, pe listele Partidului Național Țărănesc, însă nu a reușit să-și adjudece victoria³⁸. Canonical a condus în calitate de președinte filiala județeană Târnava Mică a Partidului Național Țărănesc³⁹. Macaveiu a obținut din nou un fotoliu senatorial la alegerile din 1928, pe fondul victoriei la nivel național a țărăniștilor⁴⁰. A deținut această funcție până în 1931. A participat la un nou scrutin, la cel din 1932, fiind ales senator în legislatura 1932-1933, perioadă care marchează și apogeul carierei sale politice, devenind vicepreședinte al Senatului⁴¹.

Deși activitatea sa era foarte complexă, pe multiple planuri, Victor Macaveiu nu și-a neglijat îndatoririle bisericești, fapt sesizabil în toată perioada interbelică. La începutul toamnei anului 1922, Victor Macaveiu l-a însoțit pe mitropolitul Vasile Suciș în vizitația canonică din protopopiatul Reghin, cercetând mai multe parohii⁴².

Victor Macaveiu a fost o prezență constantă în cadrul sinoadelor arhiepiscopale de la Blaj. La cel din 1921 a fost membru al comisiei organizatoare⁴³, iar la cel din 1927 a fost prezent ca președinte al Tribunalului matrimonial de a doua instanță⁴⁴.

Victor Macaveiu l-a sprijinit pe mitropolitul Vasile Suciș în demersul său de creare a Institutului Recunoștinței din Blaj, pentru care a donat în 1924 suma de 25000 lei⁴⁵. Implicat deosebit de activ în viața culturală a Blajului interbelic, Victor Macaveiu a contribuit la crearea Societății Sf. Unire (9 octombrie 1924), care avea ca scop îndrumarea religioasă, morală, culturală și socială a poporului român, fiind în fapt o editură din al cărei prim consiliu de administrație a făcut parte⁴⁶.

Canonical Macaveiu a devenit cel mai important demnitar ecleziastic al Bisericii Greco-Catolice, în contextul stării de sănătate precare a mitropolitului Vasile Suciș. În 1925 ajunge vicar general, girând cele mai importante chestiuni bisericești. A avut o contribuție deosebită în ceea ce privește ritualul bisericesc, în sensul în care, vastele sale cunoștințe teologice

³⁷ *Unirea*, XXXIV, nr. 27, din 5 iulie 1924, p. 2.

³⁸ *Monitorul Oficial*, nr. 155, din 16 iulie 1927, p. 9773.

³⁹ *Unirea*, XXXVIII, nr. 20, din 19 mai 1928, p. 2.

⁴⁰ *Monitorul Oficial*, nr. 285, din 21 decembrie 1928, p. 10830.

⁴¹ *Unirea*, XLIII, nr. 33, din 13 august 1932, p. 3; Manole, Monac 2004, p. 701-702.

⁴² Turcu 2017, p. 320.

⁴³ *Ibidem*, p. 511

⁴⁴ *Ibidem*, p. 527.

⁴⁵ *Unirea*, XXXIV, nr. 27, din 5 iulie 1924, p. 1.

⁴⁶ *Unirea*, XXXIV, nr. 41, din 11 octombrie 1924, p. 1.

l-au impus în postura de membru al unei comisii pentru revizuirea cărților de cult. În această calitate a contribuit la retipărirea a două cărți foarte importante: *Liturghierul și Orologhionul*⁴⁷. O mențiune specială facem în legătură cu noul *Liturghier*, apărut în 1931 (ultima ediție fusese publicată în 1905), iar Victor Macaveiu a fost cel care a scris prefața acestei importante cărți cultice⁴⁸.

Distinsul prelat avea o sensibilitate specială pentru marile momente din istoria poporului român și a participat des la aniversările speciale ale acestora. În mai 1928 a luat parte la Blaj, la sărbătorile organizate cu ocazia împlinirii a 80 de ani de la Marea Adunare Națională din mai 1848, de pe Câmpia Libertății, unul dintre cele mai importante momente ale Revoluției de la 1848-1849 din Transilvania⁴⁹.

Implicarea socială a lui Victor Macaveiu a fost consemnată de presa ecleziastică a vremii, care abundă în informații despre activitatea sa. Vom prezenta câteva pe care le-am considerat a fi cele mai relevante și reprezentative. În toamna anului 1933, alături de episcopatul greco-catolic (Valeriu Traian Frențiu, Iuliu Hossu, Alexandru Nicolescu și Alexandru Rusu), Victor Macaveiu a participat la Roma, la sărbătoarea Anului Sfânt⁵⁰.

Vicarul a fost un apropiat și sprijinitor al Asociației Generale a Românilor Uniți (AGRU). La 12 noiembrie 1933, alături de protopopul de Alba Iulia, Vasile Urzică, Victor Macaveiu a sfințit steagul AGRU în capitala Marii Uniri, la biserica din cartierul Lipoveni⁵¹. În ultima zi a anului 1933, Macaveiu a participat la înmormântarea canonicului Ioan Coltor și a rostit panegiricul pentru cel dispărut⁵².

În lipsa mitropolitului Suci, grav bolnav, Victor Macaveiu a îndeplinit și numeroase misiuni de reprezentare. Astfel, la 24 august 1934, el l-a însoțit la Baia de Criș pe nunțul apostolic în România, Valerio Valeri, împreună cu care a oficiat Sfânta Liturghie la biserica din localitate⁵³.

Rolul său în cadrul Bisericii Greco-Catolice va deveni și mai important după moartea mitropolitului Vasile Suci (25 ianuarie 1935). În cadrul unei ședințe extraordinare a Capitlului Catedralei din Blaj, desfășurată în 31 ianuarie 1935, Victor Macaveiu a fost ales vicar capitular, având toată puterea de jurisdicție în Arhiepiscopia de Alba Iulia și Făgăraș, iar împreună cu Consistoriul mitropolitan avea ca sarcină să se ocupe de administrarea

⁴⁷ Comșa, Seiceanu 1994, p. 134.

⁴⁸ *Unirea*, XLI, nr. 25, din 20 iunie 1931, p. 3.

⁴⁹ *Unirea*, XXXVIII, nr. 20, din 19 mai 1928, p. 2.

⁵⁰ *Unirea*, XLIII, nr. 43, din 28 octombrie 1933, p. 5.

⁵¹ *Unirea*, XLIII, nr. 46, din 18 noiembrie 1933, p. 2.

⁵² *Unirea*, XLIV, nr. 1, din 6 ianuarie 1934, p. 3.

⁵³ *Unirea*, XLIV, nr. 35, din 11 septembrie 1934, p. 3.

chestiunilor bisericești⁵⁴. La 17 februarie 1935, împreună cu episcopul de Oradea, Valeriu Traian Frențiu, cu protopopul de București, Vasile Aftenie și cu profesorul Tit Liviu Chinezu, Victor Macaveiu a oficiat slujba înmormântării academicianului Ion Bianu, fost președinte al Academiei Române⁵⁵.

În contextul alegerii de mitropolit din 1935, vicarul Macaveiu a luat parte la elaborarea regulamentului după care urma să aibă loc scrutinul, document pus în discuția unei conferințe, desfășurată în Palatul Nunciaturii Apostolice din București, în 10 și 11 iunie 1935, la care a participat alături de toți episcopii greco-catolici, cu excepția lui Alexandru Nicolescu de la Lugoj⁵⁶. Într-o scrisoare către nunțul apostolic Valerio Valeri, episcopul Valeriu Traian Frențiu îl caracteriza pe vicarul Victor Macaveiu ca fiind un bun administrator și orator, dar care, în trecut, s-a implicat prea mult în politică, în cadrul Partidului Național Țărănesc⁵⁷. În legătură cu alegerea noului mitropolit, într-o altă scrisoare adresată aceluiași prelat italian, vicarul Macaveiu a vorbit la superlativ de episcopii Valeriu Traian Frențiu și Iuliu Hossu, iar pe Alexandru Nicolescu îl vedea ca pe un pasionat de studiu, însă nu-l considera un bun orator, fiind nervos, capricios și influențabil⁵⁸. În opinia lui Macaveiu cel mai bun mitropolit ar fi fost Valeriu Traian Frențiu, însă cum acesta nu-și dorea înalta demnitate, vicarul capitular considera că omul potrivit pentru acest oficiu era episcopul Iuliu Hossu⁵⁹.

Deși era deosebit de implicat în sfere de conducere înalte, ale Bisericii Greco-Catolice, Victor Macaveiu nu a neglijat activitatea pastorală și socială. Între 20 și 22 decembrie 1935, el a participat la Blaj, la primul congres al studenților români greco-catolici, din cadrul Asociației Studenților Români Uniți (ASTRU), unde a susținut un discurs⁶⁰.

În timpul păstoririi lui Alexandru Nicolescu, Victor Macaveiu a colaborat cu acest mitropolit, fiind numit vicar general (1936)⁶¹. A avut atribuții de o mare responsabilitate, iar în 1936 a fost președintele comitetului de organizare a serbărilor aniversare ale ASTRA, desfășurate la Blaj în perioada 12-14 septembrie 1936, la 75 de ani de la înființarea acestei

⁵⁴ Rotche 2017, p. 409.

⁵⁵ *Unirea*, XLV, nr. 8, din 23 februarie 1935, p. 3.

⁵⁶ Rotche 2017, p. 410.

⁵⁷ *Ibidem*, p. 416.

⁵⁸ *Ibidem*.

⁵⁹ *Ibidem*.

⁶⁰ *Unirea*, XLV, nr. 52, din 28 decembrie 1935, p. 1.

⁶¹ Rotche 2017, p. 421.

asociații românești⁶². La 18 octombrie 1936, în catedrala din Blaj, Macaveiu a participat la consacrarea lui Ioan Bălan ca episcop de Lugo⁶³.

În anul 1937 a fost ales prepozit al capitlului Catedralei din Blaj, una dintre cele mai importante demnități în ierarhia bisericească. Având experiența organizării serbărilor jubiliare ale ASTRA, Victor Macaveiu a prezidat comitetul de organizare a aniversării a 200 de ani de la venirea în Blaj a episcopului Inocențiu Micu-Klein (iunie 1937)⁶⁴. În septembrie 1937, Macaveiu a primit o nouă misiune de reprezentare, alături de episcopul Ioan Bălan însoțindu-l în Blaj pe cardinalul Eugen Tisserant⁶⁵. După instituirea regimului de autoritate monarhică a regelui Carol al II-lea, presa vremii îl surprindea pe ilustrul cleric blăjean la diverse evenimente legate de acesta. La 3 aprilie 1938, el a participat la sfințirea pavilionului străjeresc în curtea Liceului de Băieți din Blaj⁶⁶. Victor Macaveiu a reprezentat mitropolia la vizita oficială în Blaj din 18 octombrie 1938, a rezidentului regal al ținutului Mureș, Dănilă Papp⁶⁷. Cu ocazia aniversării a 20 de ani de la Marea Unire, la 1 decembrie 1938, în cadrul festivităților care au avut loc la Blaj, Macaveiu a oficiat Sfânta Liturghie, iar ulterior a vorbit despre acest mare eveniment, la care a participat și a contribuit, în reședința mitropolitană și în sala de sport a liceului de băieți⁶⁸. În octombrie 1940, alături de episcopul Ioan Bălan, Victor Macaveiu l-a însoțit la Roma pe mitropolitul Alexandru Nicolescu⁶⁹.

În timpul celui de-al Doilea Război Mondial, Victor Macaveiu a participat la diverse evenimente, inclusiv caritabile, în legătură cu acest sângeros conflict. La 2 mai 1941, la Palatul Cultural din Blaj s-a desfășurat o ședință literară a Societății Scriitorilor Români. În cadrul acesteia, prepozitul Victor Macaveiu a ținut un discurs, iar în auditoriu s-au aflat scriitorii Ion Marin Sadoveanu și Ion Minulescu⁷⁰. Prepozitul a fost prezent la 21 august 1941 la o acțiune a Societății Naționale de Cruce Roșie, filiala Blaj, care a organizat un concert în orașul de la confluența Târnavelor, cu sprijinul artiștilor Operei Române din Cluj-Timișoara. În cadrul acestui eveniment, Victor Macaveiu a anunțat că își donează salariul pe o lună pentru Împrumutul Reîntregirii, destinat refacerii ținuturilor recent eliberate (Basarabia și Bucovina)⁷¹. Prepozitul blăjean i-a avut în vedere și pe cei care

⁶² *Unirea*, XLVI, nr. 32, din 8 august 1936, p. 4.

⁶³ *Unirea*, XLVI, nr. 43, din 24 octombrie 1936, p. 2.

⁶⁴ *Unirea*, XLVII, nr. 26, din 26 iunie, 1937 p. 2.

⁶⁵ *Unirea*, XLVII, nr. 38, din 18 septembrie 1937, p. 3.

⁶⁶ *Unirea*, XLVIII, nr. 15, din 9 aprilie, 1938 p. 4.

⁶⁷ *Unirea*, XLVIII, nr. 43, din 22 octombrie 1938, p. 4.

⁶⁸ *Unirea*, XLVIII, nr. 49, din 3 decembrie 1938, p. 2.

⁶⁹ *Unirea*, L, nr. 43, din 26 octombrie 1940, p. 3.

⁷⁰ *Unirea*, LI, nr. 18, din 3 mai 1941, p. 6.

⁷¹ *Unirea*, LI, nr. 35, din 30 august 1941, p. 4.

au căzut în război, iar la 26 octombrie 1941 s-a rugat în Catedrala din Blaj pentru odihna sufletelor eroilor români decedați la datorie⁷².

Într-un cadru festiv, la 10 octombrie 1942, Victor Macaveiu a fost cel care i-a întâmpinat la Blaj pe episcopii Iuliu Hossu de la Cluj și Alexandru Rusu de la Baia Mare⁷³.

Prezența lui Victor Macaveiu a fost remarcată și la unele evenimente insolite, așa cum a fost cazul în martie 1943, când a fost ales președinte de onoare al districtului sportiv al județului Târnava Mică⁷⁴.

Remarcăm prezența prepozitului Victor Macaveiu alături de administratorul apostolic Valeriu Traian Frențiu la sfințirea bisericii din Alțâna (12 septembrie 1943), la care a participat și parohul locului, Traian Belașcu⁷⁵, personaj care ulterior a devenit notoriu, deoarece în calitate de protopop de Țichindeal a condus sinodul de la Cluj din 1948, în care 38 de preoți greco-catolici au trecut la confesiunea ortodoxă, acesta fiind răsplătit cu demnitatea de vicar al Mitropoliei de la Sibiu.

La 19 martie 1944, la Palatul Cultural din Blaj, Victor Macaveiu a participat la sfințirea steagului Asociației Refugiaților și Expulzaților din Ardealul de Nord, eveniment la care a ținut un discurs în numele Bisericii Greco-Catolice⁷⁶.

Activitatea lui Victor Macaveiu a avut și o latură economică. În primul rând, el a fost un apropiat al Băncii „Patria” din Blaj, iar în perioada interbelică a fost președinte al consiliului de administrație al acestei instituții de credit⁷⁷. De asemenea, a fost membru în consiliul de administrație al Societății Electrica Blaj⁷⁸.

Statul român i-a recunoscut meritele și activitatea lui Victor Macaveiu, care a primit mai multe distincții: Ordinul Steaua României, în grad de comandor; Ordinul Vulturul României, în grad de comandor; Medalia Răsplata Muncii pentru Biserică, clasa I; Medalia Meritul Industrial și Comercial, clasa I⁷⁹.

Persecuția din perioada comunistă

Din păcate, activitatea lui Victor Macaveiu în perioada ascensiunii la putere a regimului comunist s-a diminuat ca intensitate, și din cauza vârstei înaintate pe care ilustrul prelat o avea. Începând cu anul 1946, el s-a

⁷² *Unirea*, LI, nr. 44, din 1 noiembrie 1941, p. 4.

⁷³ *Unirea*, LII, nr. 40, din 17 octombrie 1942, p. 3.

⁷⁴ *Unirea*, LIII, nr. 13, din 27 martie 1943, p. 4.

⁷⁵ *Unirea*, LIII, nr. 38, din 18 septembrie 1943, p. 1.

⁷⁶ *Unirea*, LIV, nr. 13, din 25 martie 1944, p. 2.

⁷⁷ *Unirea*, XXXVI, nr. 7, din 13 februarie 1926, p. 6.

⁷⁸ *Unirea*, XLIII, nr. 21, din 27 mai 1933, p. 4.

⁷⁹ Neamțu, Vaida-Voevod 2005, p. 187.

pensionat. Situația lui Macaveiu s-a înrăutățit în timpul regimului comunist, devenind o țintă a noilor autorități. La 11 noiembrie 1948, el a fost arestat de Serviciul Județean al Securității Poporului Târnava Mică (aflat în subordinea Direcției Regionale de Securitate Sibiu), fiind acuzat de răspândire de materiale interzise, faptă catalogată drept infracțiune politică⁸⁰. Acest gen de fapte era de competența tribunalelor militare. Victor Macaveiu a fost trimis în judecata Tribunalului Militar Cluj, care însă, în decembrie 1948, și-a declinat competența, pe motiv că cel acuzat nu era vinovat de răspândire de materiale politice interzise, ci de deținerea acestora, faptă care însă din punct de vedere legal nu mai era considerată drept o infracțiune politică, ci una de drept penal. Astfel, dosarul lui Macaveiu a fost trimis spre soluționare Judecătoria Mixte Blaj. Această din urmă instituție, prin sentința nr. 118 din 2 martie 1949, l-a condamnat pe fostul canonic la șase luni de închisoare corecțională și la 4000 lei cheltuieli de judecată, pedeapsa socotindu-se de la data când a fost arestat⁸¹. A executat pedeapsa primită la Penitenciarul din Dumbrăveni, de unde a fost eliberat în mai 1949.

În fapt, Victor Macaveiu a fost condamnat dintr-un motiv minor, care a fost folosit ca pretext de autoritățile comuniste ale vremii. În anul 1940, când Transilvania de Nord a fost cedată Ungariei hortiste, în pivnița Mitropoliei Greco-Catolice din Blaj au fost depozitate temporar 15 lăzi aparținând surorii lui Iuliu Maniu, Cornelia (sora Cecilia), aduse de ea în refugiu, cutii în care se aflau și obiecte ale marelui om politic (îmbrăcăminte și obiecte casnice), precum și trei lăzi cu ziare și broșuri (unele ale Partidului Național Țărănesc). Aceste lăzi au rămas în locul amintit și au fost descoperite de Securitate la 9 octombrie 1948, în contextul acțiunilor pentru desființarea Bisericii Greco-Catolice⁸². Având în vedere faptul că Iuliu Maniu fusese condamnat pentru înaltă trădare la 11 noiembrie 1947, iar Partidul Național Țărănesc fusese scos în afara legii (1947), Securitatea a profitat de această situație pentru a aresta cinci canonici de la Blaj, care știau de existența respectivelor lăzi, printre care se afla și Victor Macaveiu. În cadrul anchetei care a urmat, toți canonicii au recunoscut că știau de existența respectivelor lăzi și că ele aparțineau familiei Maniu.

După eliberarea din Penitenciarul Dumbrăveni, Victor Macaveiu s-a retras la sora sa, Iosefina Fulicea, în localitatea Ohaba (sat în com. Șinca, jud. Brașov), însă a fost supravegheat de organele Securității, în ciuda vârstei. Astfel, într-un *Referat asupra activității numitului Macavei Victor*, întocmit la 28 februarie 1955 de căpitanul Florian Nistorescu, șeful Secției C

⁸⁰ ACNSAS, fond *Informativ*, dosar nr. 5.167, f. 11.

⁸¹ *Ibidem*.

⁸² *Ibidem*, f. 240.

din Direcția Regională de Securitate Stalin/Brașov, despre fostul canonic de la Blaj s-a spus că:

„a dus propagandă numai în cercuri mai restrânse de elemente reacționare, până când a fost ridicat de la domiciliu de către Regiunea Mureș pentru faptul că a camuflat materiale de propagandă ale lui Iuliu Maniu la domiciliul său din Blaj”⁸³.

După o viață și o activitate în slujba Bisericii Greco-Catolice și a neamului românesc, Victor Macaveiu a decedat la 23 ianuarie 1964, conform extrasului de deces emis de Sfatul Popular din Șinca Veche, raionul Făgăraș⁸⁴.

Considerații finale

Victor Macaveiu a fost o personalitate reprezentativă a Bisericii Greco-Catolice. El a trăit și a activat la sfârșitul secolului al XIX-lea și în prima jumătate a secolului al XX-lea. Reprezentant de seamă al școlilor Blajului, Victor Macaveiu s-a identificat cu istoria acestora, în perioada amintită. Luptător pentru drepturile românilor din Transilvania, în perioada antebelică, Macaveiu a contribuit la Marea Unire. În perioada interbelică, el s-a implicat în viața politică a României Mari. Distinsul cleric a fost o victimă a regimului comunist, care l-a persecutat.

Abrevieri bibliografice

ACNSAS	– Arhiva Consiliului Național pentru Studierea Arhivelor Securității.
Brânzeu 1898	– Nicolae Brânzeu, <i>Școalele din Blaj. Studiu istoric</i> , Sibiu, 1898.
Comșa, Seiceanu 1994	– Nicolae Comșa, Teodor Seiceanu, <i>Dascălii Blajului</i> , București, 1994.
Glodariu 1998	– Eugenia Glodariu, <i>Asociațiile culturale ale tineretului studios român din monarhia habsburgică, 1860-1918</i> , Cluj-Napoca, 1998.
Groza 2013	– Mihai-Octavian Groza, <i>Blajul și Marea Unire. Pagini din activitatea Consiliului Național Român din Blaj (noiembrie 1918-februarie 1919)</i> , în <i>Astra Salvensis</i> , 2, 2013, p. 46-53.
Groza 2014	– Mihai-Octavian Groza, <i>Consiliul Național Român din Blaj versus Consiliul Național Român din Alba Iulia. Rivalitate sau colaborare?</i> , în Doru Sinaci, Emil Arbonie (coord.), <i>Administrație românească arădeană. Studii și comunicări din Banat-Crișana</i> , IX, Arad, 2014, p. 126-136.

⁸³ *Ibidem*, f. 11.

⁸⁴ *Ibidem*, f. 21. Autorul mulțumește pe această cale domnului Liviu Marius Pleșa, de la Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității, pentru amabilitatea cu care ne-a oferit datele despre Victor Macaveiu în perioada comunistă.

- Manole, Monac 2004 – Ilie Manole, Constantin Monac, *Istoria Senatului României*, București, 2004.
- Neamțu, Vaida-Voevod 2005 – Gelu Neamțu, Mircea Vaida-Voevod, *1 decembrie 1918. Mărturiile ale participanților*, vol. I, București, 2005.
- Netea 2018 – Vasile Netea, *O zi din istoria Transilvaniei - 1 decembrie 1918*, ediție anastatică îngrijită de Ilarie Gheorghe Opriș, Târgu Mureș, 2018.
- Popa-Andrei 2013 – Mirela Popa-Andrei (coord.), *Canonici, profesori și vicari foranești din Biserica Română Unită (1853-1918). Dicționar*, Cluj-Napoca, 2013.
- Popescu-Puțuri et alii 1989 – Ion Popescu-Puțuri, Ștefan Pascu, Augustin Deac (coord.), *1918 la Români. Documentele Unirii. Unirea Transilvaniei cu România 1 Decembrie 1918*, vol. VII, București, 1989.
- Pascu et alii 1989, vol. VIII – Ștefan Pascu, Ion Popescu-Puțuri, Augustin Deac (coord.), *1918 la Români. Documentele Unirii. Unirea Transilvaniei cu România 1 Decembrie 1918*, vol. VIII, București, 1989.
- Pascu et alii 1989, vol. X – Ștefan Pascu, Ion Popescu-Puțuri, Augustin Deac (coord.), *1918 la Români. Documentele Unirii. Unirea Transilvaniei cu România 1 Decembrie 1918*, vol. X, București, 1989.
- Patyi 2000 – Gábor Patyi, *Magyarországi Diákok Bécsi Egyetemeken és Főiskolákon*, Budapesta, 2000.
- Rotche 2017 – Andreea Rotche, *Sinoade electorale în arhiepiscopia greco-catolică de Alba Iulia și Făgăraș - alegerea și numirea mitropolitului Alexandru Nicolescu*, în Virgiliu Țărău, Liviu Țărău, Ottmar Trașcă, Valentin Orga (ed.), *Din modernitate spre contemporaneitate. Studii istorice dedicate lui George Cipăianu la împlinirea vârstei de 75 de ani*, Cluj-Napoca, 2017, p. 405-422.
- Russu 2015 – Sorin Valer Russu, *Unirea de la 1918 reflectată în paginile ziarului Unirea de la Blaj*, Cluj-Napoca, 2015.
- Serbările 1911 – *Serbările dela Blaj 1911 o pagină din istoria noastră culturală*, Blaj, 1911.
- Sigmirean 2007 – Cornel Sigmirean, *Intellectualitatea ecleziastică. Preoții Blajului (1806-1948)*, Târgu Mureș, 2007.
- Szabó et alii 2014 – Miklós Szabó, Zsolt Simon, László Szögi, *Erdélyiek Külföldi Egyetemjárása 1849-1919 Között*, 2 kötet, Târgu Mureș, 2014.
- Szögi 2011 – László Szögi, *Studentii români din Transilvania la universitățile din Europa în secolele XVI-XX*, Târgu Mureș, 2011.
- Șematism 1906 – *Șematismul venerabilului cler al Arhiepiscopiei Mitropolitane Greco-Catolice Române de Alba Iulia și Făgăraș pe anul 1906*, Blaj, 1906.
- Șematism 1911 – *Șematismul venerabilului cler al Arhiepiscopiei Mitropolitane Greco-Catolice Române de Alba Iulia și Făgăraș pe anul 1911*, Blaj, 1911.
- Șematism 1923 – *Șematismul venerabilului cler al Arhiepiscopiei Mitropolitane Greco-Catolice Române de Alba Iulia și Făgăraș pe anul 1923*, Blaj, 1923.
- Șematism 1929 – *Șematismul clerului Arhiepiscopiei Mitropolitane Greco-Catolice Române de Alba Iulia și Făgăraș pe anul 1929*, Blaj, 1929.
- Șematism 1932 – *Șematismul venerabilului cler al Arhiepiscopiei Mitropolitane Greco-Catolice Române de Alba Iulia și Făgăraș pe anul 1932*, Blaj, 1932.
- Știrban, Lascu 1980 – Marcel Știrban, Viorica Lascu (ed.), *Consiliul Național Român din Blaj (noiembrie 1918-ianuarie 1919). Protocoale și acte*, vol. II, Cluj-Napoca, 1980.

Răzvan Mihai Neagu

Tomole 2001

– Ioan Tomole, *Românii din Transilvania în luptele național-electorale de la începutul secolului al XX-lea*, Baia Mare, 2001.

Turcu 2017

– Lucian Turcu, *Între idealuri și realitate. Arhidieceza greco-catolică de Alba Iulia și Făgăraș în timpul păstoririi mitropolitului Vasile Suci (1920-1935)*, Cluj-Napoca, 2017.

LISTA ABREVIERILOR DE PERIODICE

- AAH** – Acta Archaeologica Hungarica (actualmente Acta Archaeologica). Budapesta.
- ABLR** – Archäologische Berichte des Landkreises Rotenburg. Wümme.
- ACMI** – Anuarul Comisiunii Monumentelor Istorice, secția pentru Transilvania. Cluj-Napoca.
- Acta** – Acta (Siculica). Muzeul Național Secuiesc. Sfântu Gheorghe.
- ActaArch** – Acta Archaeologica. Budapesta.
- ActaMN** – Acta Musei Napocensis. Muzeul de Istorie a Transilvaniei. Cluj-Napoca.
- ActaMP** – Acta Musei Porolissensis. Muzeul Județean de Istorie și Artă Zalău.
- Acta Theriologica** – Acta Theriologica. Mammal Research Institute PAS.
- AÉ** – Archaeologiai Értesítő a Magyar régészeti, művészettörténeti és éremtani társulat tudományos folyóirata. Budapesta.
- AIHAI/AIIX** – Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie „A. D. Xenopol” Iași (din 1990 Anuarul Institutului de Istorie „A. D. Xenopol” Iași).
- AIICCMER** – Anuarul Institutului de Investigare a Crimelor Comunismului și Memoria Exilului Românesc. Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului și Memoria Exilului Românesc. București.
- AIIGB** – Anuarul Institutului de Istorie „George Barițiu”. Series Historica. Institutul de Istorie „George Barițiu” din Cluj-Napoca.
- AIP** – Arheološki institut Posebna izdanja. Belgrad.
- AISC** – Anuarul Institutului de Studii Clasice. Cluj-Napoca.
- Altertum** – Das Altertum. Deutsche Akademie der Wissenschaften zu Berlin.
- Alt-Thüringen** – Alt-Thüringen. Museum of Prehistory and Early History of Thuringia.
- AM** – Arheologia Moldovei. Institutul de Istorie și Arheologie „A. D. Xenopol” Iași.
- AMET** – Anuarul Muzeului Etnografic al Transilvaniei. Muzeul Etnografic al Transilvaniei. Cluj-Napoca.
- AMM** – Acta Moldaviae Meridionalis. Muzeul Județean Vaslui.
- AnA** – Analele Aradului. Societatea Culturală „Asociația Națională Arădeană pentru cultura poporului român”. Arad.

- AnB** – Analele Banatului (serie nouă). Muzeul Național al Banatului. Timișoara.
- AnBr** – Analele Brăilei. Muzeul Brăilei „Carol I”. Brăila.
- AnD** – Analele Dobrogei. Revista Societății Culturale Dobrogene. Constanța (1920-1923). Cernăuți (1924-1938). Din 1995, seria nouă a publicației este editată de Muzeul de Istorie Națională și Arheologie Constanța.
- Angustia** – Angustia. Muzeul Carpaților Răsăriteni. Sfântu Gheorghe.
- Antiquity** – Antiquity. A Quartely Review of World Archaeology. York.
- AO** – Arhivele Olteniei (serie nouă). Institutul de Cercetări Socio-Umane. Craiova.
- Apulum** – Apulum. Acta Musei Apulensis. Muzeul Național al Unirii Alba Iulia.
- ArcheoSciences** – ArcheoSciences, revue d'archéométrie. Groupe des Méthodes Pluridisciplinaires Contribuant à l'Archéologie.
- ArchHist** – Archaeologia historica. Masarykova univerzita, Filozofická fakulta. Brno.
- Argesis** – Argesis. Studii și comunicări. Seria Istorie. Muzeul Județean Argeș. Pitești.
- ArhMed** – Arheologia Medievală. Reșița, Cluj-Napoca.
- ArhSom** – Arhiva Someșeană. Muzeul Nășăudean. Nășăud.
- ASC** – Archeologie ve středních Čechách. Praga.
- Astra Salvensis** – Astra Salvensis. Cercul Salva al ASTRA. Salva.
- ASUAIC** – Annales Scientifiques de l'Université „Al. I. Cuza”. Iași.
- ATS** – Acta Terrae Septemcastrensis. Sibiu.
- AUASH** – Annales Universitatis Apulensis. Series Historica. Universitatea „1 Decembrie 1918” din Alba Iulia.
- AUASJ** – Annales Universitatis Apulensis. Series Jurisprudentia. Universitatea „1 Decembrie 1918” din Alba Iulia.
- AUDJG** – Analele Universității „Dunărea de Jos” Galați. Seria Istorie. Universitatea „Dunărea de Jos” Galați.
- AVSL** – Archiv des Vereins für Siebenbürgische Landeskunde. Sibiu.
- BAM** – Bibliotheca Archaeologica Moldaviae. Iași.
- Banatica** – Banatica. Muzeul de Istorie al Județului Caraș-Severin. Reșița.
- BAR** – British Archaeological Reports (International Series). Oxford.
- BB** – Bibliotheca Brukenthal. Muzeul Național Brukenthal. Sibiu.
- BCȘS** – Buletinul Cercurilor Științifice Studentești. Universitatea „1 Decembrie 1918” din Alba Iulia.

Bergbaukunde	– Bergbaukunde. Leipzig.
BHAUT	– Bibliotheca Historica et Archaeologica Universitatis Timisiensis. Universitatea de Vest. Timișoara.
BMA	– Bibliotheca Musei Apulensis. Muzeul Național al Unirii. Alba Iulia.
BMB	– Berliner Münzblätter. Berlin.
BMJT	– Buletinul Muzeului Județean Teleorman – seria Arheologie. Alexandria.
BMN	– Bibliotheca Musei Napocensis. Muzeul de Istorie a Transilvaniei. Cluj-Napoca.
BMÖ	– Beiträge zur Mittelalterarchäologie in Österreich. Österreichische Gesellschaft für Mittelalterarchäologie. Viena.
BMP	– Bibliotheca Musei Porolissensis. Muzeul Județean de Istorie și Artă Zalău.
BMS	– Bibliotheca Musei Sabesiensis. Muzeul Municipal „Ioan Raica” Sebeș.
Brukenthal	– Brukenthal. Acta Musei. Muzeul Național Brukenthal. Sibiu.
BS	– Bibliotheca Septemcastrensis, Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu.
BSNR	– Buletinul Societății Numismatice Române. București.
BTh	– Bibliotheca Thracologica. Institutul Român de Tracologie. București.
BUA	– Bibliotheca Universitatis Apulensis. Universitatea „1 Decembrie 1918” din Alba Iulia.
BudRég	– Budapest Régiségei. Budapesti Történeti Múzeum. Budapesta.
Bulletin	– Bulletin de l'Association Pro Aventico. Lausanne.
Bylye Gody	– Bylye Gody. International Network Center for Fundamental and Applied Research. Washington.
CA	– Cercetări arheologice. Muzeul Național de Istorie a României. București.
Caietele ARA	– Caietele ARA: arhitectură, restaurare, arheologie. București.
Caietele CNSAS	– Caietele CNSAS. Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității. București.
CAH	– Communicationes Archaeologicae Hungariae. Budapesta.
Carpica	– Carpica. Complexul Muzeal „Iulian Antonescu” Bacău.
Carinthia I	– Carinthia I. Zeitschrift für geschichtliche Landeskunde von Kärnten. Verlag des Geschichtsvereines für Kärnten. Klagenfurt.
CCA	– Cronica cercetărilor arheologice. cIMeC. București.

- Celticum** – Celticum. Supplément à OGAM-Tradition celtique. Rennes.
- CMA** – Concilium mediæ aevi. Zeitschrift für Geschichte, Kunst und Kultur des Mittelalters und der Frühen Neuzeit.
- CNRS** – Centre national de la recherche scientifique. Paris.
- CollMed** – Collegium Mediense. Comunicări științifice. Colegiul Tehnic „Medienseis” Mediaș.
- Cumania** – Cumania. A Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat Múzeumi Szervezetének Évkönyve. Kecskemét.
- Cumidava** – Cumidava. Muzeul Județean de Istorie Brașov.
- Dacia** – Dacia. Recherches et découvertes archéologiques en Roumanie. București, I, (1924) - XII (1948). Nouvelle série: Revue d'archéologie et d'histoire ancienne. București.
- Dacia Magazin** – Dacia magazin. Dacia Revival International Society. New York.
- DAMN.SRD** – Din activitatea muzeelor noastre. Studii, referate, documente. Sfatul Popular al Regiunii Ploiești. Muzeul Regional de Istorie Ploiești.
- Danubius** – Danubius. Muzeul de Istorie. Galați.
- DR** – Dacoromania. Institutul de Lingvistică și Istorie Literară „Sextil Pușcariu” din Cluj-Napoca al Academiei Române. Cluj-Napoca
- EJA** – European Journal of Archaeology. European Association of Archaeologists.
- EphNap** – Ephemeris Napocensis. Institutul de Arheologie și Istoria Artei Cluj-Napoca.
- FI** – Fișe de Istorie. Muzeul de Istorie Bistrița (continuată de *Revista Bistriței*).
- FolArch** – Folia Archaeologica. Magyar Történeti Múzeum. Budapesta.
- FVL** – Forschungen zur Volks- und Landeskunde. Sibiu.
- Gând românesc** – Gând românesc. Asociația culturală „Gând Românesc, Gând European”. Alba Iulia.
- Germania** – Germania, Römisch-Germanischen Kommission des Deutschen Archäologischen Instituts. Frankfurt pe Main.
- Godišnjak** – Godišnjak grada Beograda. Beograd.
- Hierasus** – Hierasus. Muzeul Județean Botoșani.
- Hileya** – Hileya: naukovyy visnyk. Natsional'nyy pedahohichnyy universytet imeni M. P. Drahomanov. Kiev.
- HU** – Historia Urbana. Academia Română. Comisia de Istorie a Orașelor din România. București.

- IJMP** – International Journal of Modern Physics: Conference Series.
- Istros** – Istros. Muzeul Brăilei. Brăila.
- JAS** – Journal of Archaeological Science. Elsevier.
- JASREP** – Journal of Archaeological Science: Reports. Elsevier.
- JKK** – Jahrbuch der Kaiserlich-Königlichen Central-Commission zur Erforschung und Erhaltung der Baudenkmale. Viena.
- JRA** – Journal of Roman Archaeology. Editorial Committee of the Journal of Roman Archaeology.
- JRLS** – Journal of Romanian Literary Studies. ALPHA Institute for Multicultural Studies. Târgu Mureș.
- JSKV** – Jahrbuch des siebenbürgischen Karpathen-Vereins. Hermannstadt (Sibiu), I-XXX (1881-1922).
- JSRI** – Journal for the Study of Religions & Ideologies. The Academic Society for the Research of Religions and Ideologies. Cluj-Napoca.
- Közlemények** – Közlemények az Erdélyi Nemzeti Múzeum Érem - és Régiségtarából. Cluj-Napoca.
- Kühn-Archiv** – Kühn-Archiv. Berlin.
- LIUGC** – Lucrările Institutului de Geografie al Universității din Cluj. Institutul de Geografie al Universității din Cluj. Cluj-Napoca.
- Limba română** – Limba română. Institutul de Lingvistică al Academiei Române „Iorgu Iordan - Al. Rosetti”. București.
- LSCMIB** – Lucrările Stațiunii de Cercetări Marine „prof. Ioan Borcea” Agigea. Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” Iași.
- Marisia** – Marisia. Muzeul Județean Târgu Mureș.
- MAQ** – Medium Aevum Quotidianum. Krems.
- MCA** – Materiale și cercetări arheologice. București.
- MI** – Magazin istoric. București.
- MKKCC** – Mittheilungen der K. K. Central-Commission zur Erforschung und Erhaltung der Baudenkmale. Viena.
- Mousaios** – Mousaios. Muzeul Județean Buzău.
- MN** – Muzeul Național. Muzeul Național de Istorie a României. București.
- Münzen Revue** – Münzen Revue. International Coin Trend Journal.
- NAC** – Numismatica e Antichità Classiche - Quaderni Ticinesi. Lugano.
- Naukovi zapysky** – Naukovi zapysky Ternopilskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu im. V. Hnatiuka. Ser. Istoriia. Ternopil's'kyy natsional'nyy pedahohichnyy universytet imeni V. Hnatiuka. Ternopil'.

NIMPR	– Nuclear Instruments and Methods in Physics Research Section B: Beam Interactions with Materials and Atoms. Elsevier.
Notae Numismaticae	– Notae Numismaticae. Zapiski numizmatyczne. Cracovia.
NZ	– Numismatische Zeitung: Blätter für Münz-, Wappen- und Siegel-Kunde. Weissensee.
ONS	– Obshchestvennye nauki i sovremennost'. Rossiyskaya Akademiya Nauk. Moscova.
PA	– Patrimonium Apulense. Direcția Județeană pentru Cultură Alba. Alba Iulia.
PB	– Patrimonium Banaticum. Direcția Județeană pentru Cultură Timiș. Timișoara.
Pferdeheilkunde	– Pferdeheilkunde. Equine Medicine. Official Organ of the German Veterinary Association, Section – Equine Medicine. Baden-Baden.
PHN. Istoriia	– Problemy humanitarnykh nauk. Ser. Istoriia. Drohobych State Pedagogical University named after Ivan Franko. Drohobîci.
Plural	– Plural. Revista Departamentului de Istorie și Geografie a Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” Chișinău.
PRA	– Proceedings of the Romanian Academy, Series A: Mathematics, Physics, Technical Sciences Information Science. Academia Română.
Prilozi	– Prilozi. Instituta za arheologiju u Zagrebu. Zagreb.
Problemy istorii	– Problemy istorii i istoriografii. Sbornik dokladov mezhvuzovskoy nauchnoy konferentsii. Federal'noye gosudarstvennoye avtonomnoye obrazovatel'noye uchrezhdeniye vysshego obrazovaniya Sankt-Peterburgskiy gosudarstvennyy elektrotekhnicheskii universitet LETI imeni V. I. Ul'yanova (Lenina). Sankt Petersburg.
QFA	– Quaderni Friulani di Archeologia. Società Friulana di Archeologia onlus. Udine.
RA	– Revista arhivelor. Arhivele Naționale ale României. București.
RAE	– Revue Archéologique de l'Est. Société archéologique de l'Est. Dijon.
RAN	– Révue Archéologique de Narbonnaise. Paris.
RAP	– Revue Archéologique de Picardie. Societe des antiquaires de Picardie.
RB	– Revista Bistriței. Complexul Muzeal Bistrița-Năsăud. Bistrița.

Lista abrevierilor de periodice

REF	– Revista de Etnografie și Folclor. Institutul de Etnografie și Folclor „Constantin Brăiloiu”. Academia Română. București.
RevArh	– Revista Arheologică. Centrul de Arheologie al Institutului Patrimoniului Cultural al Academiei de Științe a Moldovei. Chișinău.
RHSEE/RESEE	– Revue historique du sud-est européen. Academia Română. București, Paris (din 1963 Revue des études sud-est européennes).
RI	– Revista de Istorie (din 1990 Revista istorică). Academia Română. București.
RITL	– Revista de Istorie și Teorie Literară. Academia Română. Institutul de Istorie și Teorie Literară „G. Călinescu”. București.
RJP	– Romanian Journal of Physics. București.
RMNK	– Rocznik Muzeum Narodowego w Kielcach. Kielce.
RMV	– Rad Muzeja Vojvodine. Novi Sad.
RN	– Revue Numismatique. Société française de numismatique. Paris.
ROB	– ROB. Berichten van de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek. Amersfoort.
RP	– Revista pădurilor. Societatea „Progresul silvic”.
RRH	– Revue Roumaine d’Histoire. Academia Română. București.
RRS	– Revista Română de Sociologie. Institutul de Sociologie al Academiei Române. București.
Rusin	– Rusin. Ob’yednannyya “rus”. Toms’kyy derzhavnyy universytet. Kyshyniv. Tomsk.
SAI	– Studii și articole de istorie. Societatea de Științe Istorice și Filologice a RPR. București.
Sargetia	– Sargetia. Acta Musei Devensis. Muzeul Civilizației Dacice și Romane Deva.
SCA	– Studii și Cercetări de Antropologie. Institutul de Antropologie „Francisc I. Rainer”. Academia Română. București.
SCIV(A)	– Studii și cercetări de istoria veche (din 1974, Studii și cercetări de istorie veche și arheologie). București.
SCN	– Studii și Cercetări de Numismatică. Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan” București.
Skhid	– Skhid. Ukrainian Cultural Centre. Institute of Industrial Economics of National Academy of Sciences of Ukraine. Institute of Philosophy named after G. S. Skovoroda of National Academy of Sciences of Ukraine. Zaporizhzhya National University.
SlovArch	– Slovenská Archeológia. Nitra.

- SP** – Studii de Preistorie. Asociația Română de Arheologie. București.
- SprArch** – Sprawozdania Archeologiczne. Instytut Archeologii i Etnologii PAN, Ośrodek Archeologii Gór i Wyzyn w Krakowie. Cracovia.
- SS** – Siebenbürgische Semesterblätter. Arbeitskreis für siebenbürgische Landeskunde. München.
- Studii Clasice** – Studii Clasice. Societatea de Studii Clasice din R.S.R. București.
- ST** – Studii teologice. Revista Facultăților de Teologie din Patriarhia Română. București.
- StComCaransebeș** – Studii și Cercetări de Etnografie și Istorie Caransebeș. Muzeul Județean de Etnografie și al Regimentului de Graniță Caransebeș.
- StComSibiu** – Studii și comunicări. Arheologie-istorie. Muzeul Brukenthal. Sibiu.
- StComSM** – Studii și comunicări. Muzeul Județean Satu Mare.
- SUCSH** – Studia Universitatis Cibiniensis. Series Historica. Universitatea „Lucian Blaga” Sibiu.
- SympThrac** – Symposia Thracologica. Institutul Român de Tracologie. București.
- Terra Sebus** – Terra Sebus. Acta Musei Sabesiensis. Muzeul Municipal „Ioan Raica” Sebeș.
- TMNHN** – Travaux du Muséum National d’Histoire Naturelle. Muzeul Național de Istorie Naturală Grigore Antipa. București.
- Transilvania** – Transilvania. Complexul Național Muzeal ASTRA. Sibiu.
- Universul Juridic** – Universul Juridic. Revistă lunară de doctrină și jurisprudență. București.
- VAH** – Varia Archaeologica Hungarica. Budapesta.
- Vestnik Nizhegorodskoy** – Vestnik Nizhegorodskoy akademii Ministerstva vnutrennikh del Rossii. Nizhegorodskaya akademiya Ministerstva vnutrennikh del Rossiyskoy Federatsii. Nizhniy Novgorod.
- Vestnik Voronezhskogo** – Vestnik Voronezhskogo gosudarstvennogo universiteta. Seriya Gumanitarnye nauki. Voronezhskiy gosudarstvennyy universitet. Voronej.
- Vestnik Tomskogo** – Vestnik Tomskogo gosudarstvennogo universiteta. Seriya Istoriya. Tomskiy gosudarstvennyy universitet. Tomsk.
- Vestnik Tverskogo** – Vestnik Tverskogo gosudarstvennogo universiteta. Seriya Istoriya. Tver.
- Veterinarski glasnik Br** – Veterinarski Glasnik Br. University of Belgrade. Belgrad.

Lista abrevierilor de periodice

- Visnyk** – Visnyk Kyyivs'koho natsional'noho linhvistychnoho universytetu. Seriya: Istoriya, ekonomika, filosofiya. Kyyivs'kyy natsional'nyy movnyy universytet. Kiev.
- Vjesnik** – Vjesnik za arheologiju i povijest dalmatinsku. Arheološki muzej Split.
- VTT** – Veszprémi Történelmi Tá. Veszprém.
- WA** – Wiadomości Archeologiczne. Państwowe Muzeum Archeologiczne w Warszawie. Varşovia.
- ZfAM** – Zeitschrift für Archäologie des Mittelalters. Bonn.
- ZfTZ** – Zeitschrift für Tierzüchtung und Züchtungsbiologie: Organ der Reichsarbeitsgemeinschaft Tierzucht im Forschungsdienst (continuă: Zeitschrift für Züchtung. Reihe B, Tierzüchtung und Züchtungsbiologie). Berlin, Hamburg.
- Ziridava** – Ziridava. Muzeul Judeţean Arad.
- ZISP** – Zhurnal issledovaniy sotsial'noy politiki. Natsional'nyy issledovatel'skiy universitet “Vysshaya shkola ekonomiki”. Moscova.
- ZSL** – Zeitschrift für siebenbürgische Landeskunde. (Arbeitskreis für siebenbürgische Landeskunde). Heidelberg.
- ZVHGL** – Zeitschrift des Vereins für hessische Geschichte und Landeskunde, Neue Folge. Kassel.